

N:o 57.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anslag till bestridande af kostnader för en gradmätning å Spetsbergen; gifven Stockholms slott den 1 mars 1899.

Under åberopande af bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att, till bestridande af på Sverige belöpande kostnader för en svensk-rysk gradmätning å Spetsbergen, på extra stat för år 1900 anvisa, utöfver hvad Kongl. Maj:t i den innevarande år till Riksdagen aflåtna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof för ändamålet åskat, ytterligare 65,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Nils Claëson.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1899.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHJELM,

WIKBLAD,
friherre RAPPE,
ANNERSTEDT,
VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN.

Departementschefen, statsrådet Claëson anförde:

»Den 11 mars 1898 uppdrog Eders Kongl. Maj:t åt en svensk komité, under ordförandeskap af Hans Kongl. Höghet Kronprinsen att för en tilltänkt gradmätning å Spetsbergen förhandla med en ifrågasatt rysk komité och särskildt beräkna den kostnad, som det tillämnade företaget skulle för svenska statsverket medföra, samt afgifva underdånigt förslag till de åtgärder, som för ändamålets vinnande borde af Sverige vidtagas, äfvensom att, om företaget komme till stånd, med sin uppmärksamhet följa dess fortgång och inkomma med de framställningar, hvartill anledning kunde förefinnas.

Sedan dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, som ansett önskvärdt, att frågan om anslag för Sveriges deltagande i gradmätningarbetena

blefve med det snaraste förelagd Riksdagen, anmodat ledamöterna i den af Eders Kongl. Maj:t förordnade komitéen att inom den närmaste tiden aflemna en så noggrann beräkning som möjligt af den kostnad för ifrågasvarande företag, som kunde antagas komma på Sveriges andel, aflemnade med anledning häraf komiterade i skrifvelse den 22 mars 1898 ett under förutsättning af Sveriges och Rysslands bidragande med ungefär lika delar till gradmättningsarbetenas utförande uppgjort förslag beträffande kostnaderna för Sveriges deltagande i dessa arbeten. Detta förslag, som, enligt hvad komiterade betonat, dock ej kunde betraktas som definitivt, upptog hyra af fartyg för två somrar tillika med utgifter för instrument, proviant, kläder och öfrigt utredning jemte ersättningar åt expeditionens vetenskapliga personal och handtlångare m. m. samt slutade å en summa af 160,000 kronor, deri inberäknadt ett belopp af 8,500 kronor för komitéutgifter.

Vid ärendets föredragning inför Eders Kongl. Maj:t den 24 mars 1898 yttrade nämnde departementschef, bland annat, att den ställning, Sverige intager till berörda fråga, syntes honom innebära en särskild maning för vårt folk att vidkännas de uppoffringar, som deltagandet i det tilltänkta företaget kunde medföra. De betydande förarbeten, som af svenske män gjorts för detta företag, gjorde det till en hederssak för vårt land att icke hålla sig borta, då det gälde att fullborda det stora verket. Riksdagen, som vid mångfaldiga tillfällen visat sig villig att understödja viktiga vetenskapliga företag, skulle säkerligen ej undandraga sig att bevilja de medel, som erfordrades för att Sverige skulle blifva värdigt representeradt vid utförandet af de ifrågasatta arbetena. Af den summa komiterade antagit skola komma på Sveriges andel kunde utgifterna för den svenska komitéen såsom i dylika fall vore vanligt till en början bestridas af tillgängliga medel och först längre fram, då dessa utgifter vore till beloppet kända, anmälas till ersättande. Frånräknades nu dessa utgifter, skulle slutsumman, som representerade de egentliga kostnaderna för Sveriges deltagande i gradmättningsarbetena, blifva 151,500 kronor. Huru stor denna summa än i och för sig kunde synas vara, vore den dock obetydlig i förhållande till vigten af detta vetenskapliga företag, hvarigenom Sverige kunde påräkna hela den bildade världens erkänsla. I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Eders Kongl. Maj:t därför i nådig proposition Riksdagen att, under förutsättning att en svensk-rysk gradmätning å Spetsbergen under de närmaste åren komme till stånd, till bestridande af vissa på Sverige belöpande kostnader för nämnda gradmätning bevilja ett anslag af 151,500 kronor och deraf på extra stat för år 1899 anvisa 75,000 kronor.

I skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 14 maj 1898 anförde Riksdagen, att Riksdagen, som ansett dig böra bevilja medel för den ifråga-

satta gradmätningsexpeditionen möjliggörande, funnit den under de förberedande förhandlingarna i ämnet uttalade mening, att ett flottan tillhörigt fartyg skulle kunna ställas till expeditionens förfogande vara synnerligen beaktansvärd. Äfven om, vid det förhållande att en expedition af ifrågavarande art egentligen vore främmande för sådana ändamål, som anslaget till flottans öfningar vore afsedt att fylla, användandet af ett flottans fartyg icke skulle kunna medgifvas utan ersättning, borde enligt Riksdagens mening en besparing likväl derigenom vinnas, enär kostnaden då icke torde behöfva uppgå till det af komitén för ändamålet beräknade beloppet, 50,000 kronor. Härtill komme såsom en extra fördel den värdefulla erfarenhet och öfning, som genom expeditionen beredd någon del af flottans befäl och manskap. Enligt den framställning, som förekom i punkten 34:o under femte hufvudtiteln af 1898 års statsverksproposition, syntes kostnaden för kanonbåten Svensksunds expedition till Spetsbergen år 1897, hvilken expedition enligt uppgift upptog en tid af nära 3 månader, utgjort 14,224 kronor 78 öre. Utgifterna för användande af detta eller annat liknande fartyg under 3 månader hvartera året 1899 och 1900 borde sålunda komma att uppgå till omkring 30,000 kronor, hvilken utgift, derest fartyget icke kunde af flottan kostnadsfritt ställas till expeditionens förfogande, kunde, sedan beloppet blifvit känt, till ersättande hos Riksdagen anmälas. Riksdagen, som med hänsyn härtill ansett sig böra för det då varande bevilja endast det belopp, som för expeditionen i öfrigt beräknats erforderligt, eller 100,000 kronor, biföll alltså på det sätt Eders Kongl. Maj:ts berörda framställning, att Riksdagen, under förutsättning att svensk-rysk gradmätning å Spetsbergen under de närmaste åren komme till stånd, och att ett svenska flottan tillhörigt, för ändamålet lämpligt fartyg jemte nödigt befäl och manskap ställes till de svenska deltagarnes i gradmätningsexpeditionen förfogande, till bestridande af vissa på Sverige belöpande kostnader för nämnda gradmätning, beviljade ett anslag af 100,000 kronor och deraf på extra stat för år 1899 anvisade 50,000 kronor.

På sätt jag redan till det vid Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 13 januari innevarande år erinrat, förklarade, på gjord förfrågan, i skrifvelse den 26 maj 1898 dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet, att han — särskildt med afseende å hvad i Riksdagens skrifvelse anförts derom, att kostnaden för de särskilda fartygsexpeditionerna, derest fartyget icke kunde af flottan kostnadsfritt ställas till gradmätningsexpeditionen förfogande, kunde, sedan beloppet blifvit känt, till ersättande hos Riksdagen anmälas — ansåge, så

vidt då kunde bedömas, hinder från flottans sida icke möta mot att för ifrågavarande ändamål användes en därför lämplig, flottan tillhörig kanonbåt jemte nödigt befäl och manskap, under antagande att fartygsexpeditionerna, så vidt möjligt vore, så anordnades, att fartyget under hvarterdera af åren 1899 och 1900 kunde beräknas vara återkommet till Karlskrona omkring den 1 september. Vid ärendets föredragning den 27 maj 1898 godkände Eders Kongl. Maj:t Riksdagens ifrågavarande beslut i hvad det skilde sig från hvad Eders Kongl. Maj:t föreslagit.

I sistnämnda nådiga proposition behagade Eders Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att af det för omförmälda ändamål beviljade anslaget på extra stat för år 1900 anvisa återstoden, 50,000 kronor.

Med underdånig skrifvelse den 20 sistlidne februari har den af Eders Kongl. Maj:t i nåder förordnade komitén för gradmätning på Spetsbergen öfverlemnadt ett, efter samråd med af ryska kejsrerliga regeringen utsedda delegerade, uppgjortt definitivt kostnadsförslag för Sveriges deltagande i gradmätningarbetena under åren 1899—1900, dermed fullständigande det af komitén den 22 mars förlidit år afgifna preliminära kostnadsförslaget.

Detta kostnadsförslag, som, i enlighet med Riksdagens uttalade önskan, att fartyg, jemte nödigt befäl och manskap, af flottan ställes till expeditionens förfogande, icke upptager någon utgift för expeditionens fartyg, slutar på 165,000 kronor och är af följande innehåll:

Vetenskapliga personalen. (Aflöningarna utgå i mån af den tid hvarje medlem deltar i expeditionen och beräknas med följande belopp för år räknadt: en chef 8,000 kr., två astronomer 4,500 kr. hvardera, en assistent 3,000 kr., en meteorolog 4,500 kr., två topografer 4,000 kr. hvardera, en jordmagnetisk observatör 4,000 kr., en geolog 4,500 kr., en läkare 5,000 kr., en ingenjör 1,000 kr.; chefen, assistenten, meteorologen, ingenjören och läkaren öfvervintra.)	kr. 62,363
Handtlangare. (Aflöningen beräknas efter ofvan angifna grunder, med följande belopp per månad: en underofficer 120 kr., fjorton man 80 kr. hvardera, en samojed 60 kr.; underofficereñ, sju man och samojeden öfvervintra.)	
Proviand (1 krona 50 öre om dagen eller 547 kronor om året per man)	kr. 14,746
Extra proviand	» 1,000
Reservproviand	» 14,222
Transport	kr. 92,331

	Transport kr.	92,331
Instrument för gradmätningen	»	21,747
Instrument för de meteorologiska och fysiska observationerna	»	6,850
Kläder, verktyg, slädutrustning m. m.	»	7,500
Vapen och ammunition	»	1,000
Båtar	»	900
Tolf sibiriska hundar, 500 kr., jemte proviant till dem (å 20 öre per dag och hund, 17 månader)	»	1,788
Geodetiska signaler	»	2,700
Bränsle och lyse	»	1,000
Transporter och frakter m. m.	»	2,000
Vinterhuset jemte kostnad för en montör till dess uppsättning	»	15,910
		kr. 153,726
Oförutsedda utgifter	»	11,274
		Summa kr. 165,000

I särskilda bilagor till berörda kostnadsförslag finnas utgifterna för personalens aflöning 62,363 kronor, reservproviant 14,222 kronor och instrument 28,597 kronor närmare specificerade.

I förenämnda underdåniga skrifvelse af den 20 sistlidne februari anför komitén, att den omständighet, att det nuvarande kostnadsförslagets slutsumma icke obetydligt öfverskrede det preliminära kostnadsförslag komitén förut afgifvit, berodde hufvudsakligast derpå, att expeditionen blifvit, efter samråd med de ryska delegerade, ganska betydligt utvidgad från en uteslutande till gradmätning begränsad expedition, till en expedition, som äfven skulle egna sig åt andra viktiga fysikaliskt vetenskapliga frågor, hvilkas lösning vore att förvänta medelst användandet af precisionsinstrument, och hvilka i ej obetydlig mån inverkade på noggrannheten och värdet af sjelfva gradmätningen. Särskildt ville komitén härvid betona den större omfattning, som öfvervintringen på förslag af ryska komitén erhållit. Om således expeditionen i hvad på Ryssland ankomme tilltagits i någon större skala, än hvad som från svensk sida ursprungligen varit afsedt — hvilket äfven framginge deraf att ryska Regeringen till företaget beviljat ett belopp af omkring 200,000 kronor förutom två fartyg på öfver 1,000 ton hvardera — så syntes likväl Sveriges ledande ställning i afseende på gradmättningsfrågans uppkomst utgöra en maning för vår nation att icke träda i andra rummet, då det gälde utförandet af det gemensamma arbetet.

Med anledning häraf har komitén hemställt, det Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder föreslå Riksdagen, att till bestridande af de på Sverige

belöpande kostnader för nämnda gradmätning, utom förut dertill anslagna medel, bevilja ytterligare en summa af 65,000 kronor.

På grund af hvad sålunda förekommit och enär det icke varit möjligt att i det förberedande stadium, hvori frågan om gradmätningen å Spetsbergen befann sig, då Eders Kongl. Maj:t år 1898 af Riksdagen äskade anslag för bestridande af på Sverige härför belöpande kostnader, uppgöra något definitivt förslag till dessa kostnader, men sådant förslag nu blifvit, efter samråd med de ryska delegerade, af den svenska komitén uppgjordt samt icke synes gifva anledning till någon erinran, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att, till bestridande af på Sverige belöpande kostnader för nämnda gradmätning, på extra stat för år 1900 anvisa, utöfver hvad Eders Kongl. Maj:t i den innevarande år till Riksdagen aflåtna statsverkspropositionen för ändamålet äskat, ytterligare 65,000 kronor.»

På tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla hvad departementschefen sålunda hemstält; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

C. E. Blom.
